

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

<https://unba.org.ua/publications/9474-svoboda-virazhennya-advokatom-poglyadiv-u-sudi-praktika-espl.html>

6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі BAGIROV v. AZERBAIJAN (заяви № 81024/12 та №28198/15) від 25.06.2020. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-203166%22%5D%7D>
7. Рішення Європейського суду з прав людини у справі PISANSKI v. CROATIA (заяви № 28794/18) від 04 червня 2024 року URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-233985%22%5D%7D>
8. Рішення Європейського суду з прав людини у справі MORICE v. FRANCE (заява № 29369 / 10) від 23.04.2015. URL: <http://surl.li/hfwab>

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка *Кухнюк Дмитро Володимирович*

Скаблюк К. Ю.

студентка 3-го курсу

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблематика конфлікту інтересів в адвокатській діяльності є надзвичайно актуальною у сучасних умовах реформування правової системи України та становлення інституту адвокатури як важливого елементу забезпечення прав людини і громадянина. Від ефективності дотримання принципу уникнення конфлікту інтересів залежить не лише професійна репутація адвоката, а й рівень довіри суспільства до адвокатури в цілому. Сучасна адвокатська практика демонструє, що багатогранність професійних ситуацій може створювати передумови як для реального, так і для потенційного конфлікту інтересів, що потребує чіткого правового врегулювання та наукового осмислення. Попри те, що законодавство України, зокрема Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», визначає принцип уникнення конфлікту інтересів як один із ключових у професійній діяльності адвоката, у теоретичній площині це питання досі залишається недостатньо дослідженим. Існують дискусії щодо сутності поняття «конфлікт інтересів», його меж, форм прояву та критеріїв визначення, що вказує на потребу в подальшій науковій розробці даної теми. Враховуючи зростання вимог до етичних стандартів адвокатської професії, а також необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, вивчення механізмів запобігання конфлікту інтересів

набуває особливого значення. Саме тому дослідження цієї проблеми є своєчасним і важливим як для розвитку теорії адвокатури, так і для вдосконалення практики правозастосування.

Згідно з ч. 1 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів [1]. Конфлікт інтересів — це така ситуація, коли між особистими інтересами адвоката та його професійними обов'язками і правами виникає суперечність, яка здатна вплинути на його об'єктивність, неупередженість або прийняття рішень під час виконання професійних функцій чи здійснення адвокатської діяльності. Принцип уникнення конфлікту інтересів як між різними клієнтами, так і між клієнтом та адвокатом, як один із основних принципів, зазначається і в Хартії основних принципів адвокатської професії (Charter of Core Principles of the European Legal Profession) [2]. При цьому Хартія більш детально розкриває зміст цього принципу, визначаючи конкретні ситуації, які можуть створювати конфлікт інтересів, а також рекомендації щодо їх запобігання. На відміну від національного законодавства, де принцип формулюється загально, Хартія передбачає ширший спектр обставин, включно з потенційними та прихованими конфліктами, а також регламентує механізми інформованої згоди клієнтів і обов'язки адвоката щодо управління ризиками, що дозволяє забезпечити більш комплексний і превентивний підхід до дотримання професійної етики.

Більшість науковців виділяють саме такі категорії конфліктів інтересів в адвокатській діяльності як: між адвокатом і клієнтом (адвокат має уважно проаналізувати, чи не існують у нього особисті інтереси — теперішні або минулі — стосовно потенційного клієнта. Такі інтереси можуть виникати, зокрема, через членство адвоката в певних громадських організаціях, діяльність яких не узгоджується з виконанням доручення, а також через наявність родинних, дружніх чи інших особистих зв'язків); між колишнім і теперішнім клієнтом (наприклад: адвокат, який раніше представляв інтереси компанії у господарській справі, не може надалі захищати іншу сторону у спорі, пов'язаному з тими самими обставинами); між поточними клієнтами (адвокат не може одночасно представляти двох клієнтів із протилежними інтересами у тій самій справі); у зв'язку із зобов'язаннями адвоката перед третіми особами (наприклад, коли адвокат отримує винагороду від сторонньої особи — зокрема, за представництво інтересів неповнолітнього, — у ситуації, коли ініціаторами залучення адвоката виступають батьки, чиї інтереси можуть певною мірою не збігатися або навіть суперечити інтересам самої особи, яку він представляє).

Рада адвокатів України роз'яснила, чи наявний конфлікт інтересів при наданні правової допомоги клієнтам з різним процесуальним статусом в кримінальних провадженнях. Рішення № 120 прийнято на засіданні РАУ 15 листопада 2019 року роз'яснила, що надання адвокатом правової допомоги клієнтам із різним процесуальним статусом у кримінальних провадженнях не завжди свідчить про наявність конфлікту інтересів. Зокрема, якщо адвокат представляє підсудного у справі та водночас надає правову допомогу свідкам у інших, не пов'язаних провадженнях, за умови поінформованої згоди клієнтів і відсутності суперечності їхніх інтересів, це не є порушенням Правил адвокатської етики чи підставою для відводу захисника [3].

Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури у рішенні № Х-017/2019 від 4 жовтня 2019 року затвердила Узагальнення дисциплінарної практики щодо конфлікту інтересів в адвокатській діяльності. Метою документа стало формування єдиних підходів до оцінки дотримання адвокатами принципу уникнення конфлікту інтересів і правильного застосування відповідних норм права. Аналіз 26 дисциплінарних справ, розглянутих у 2014–2019 рр., показав, що більшість КДКА правильно визначають наявність чи відсутність конфлікту. Вузагальненні визначено ключові позиції: адвокат не може приймати доручення, якщо інтереси клієнтів суперечать один одному або інтересам колишнього роботодавця; конфлікт між старим і новим клієнтом виникає лише за наявності отриманої конфіденційної інформації; письмова згода клієнта не гарантує відсутності конфлікту в майбутньому; принцип уникнення конфлікту поширюється і на іншу діяльність адвоката, що може вплинути на його професійну неупередженість [4].

У випадку конфлікту між клієнтами (а не між клієнтом і самим адвокатом) можливе продовження співпраці — лише за умови письмової, свідомої згоди обох сторін, які розуміють усі ризики. Проте відповідальність адвоката при цьому значно підвищується, оскільки будь-яка зі сторін може звинуватити його у зловживанні чи необ'єктивності. Якщо ж конфлікт інтересів виникає між адвокатом і клієнтом, — така співпраця категорично заборонена за абз. 4 ст. 9 Правил адвокатської етики [5]. Проблемною визнано ситуацію, коли адвокат раніше обслуговував юридичну особу, а потім до нього звертаються її посадові особи чи засновники з питань, що суперечать інтересам цієї юридичної особи (наприклад, при оскарженні звільнення або корпоративних конфліктах) [6]. У таких випадках адвокат зобов'язаний відмовитися від надання допомоги, оскільки він володіє конфіденційною інформацією, яка може бути використана проти попереднього клієнта. У випадку конфлікту між засновниками однієї юридичної особи адвокат, який представляє саму юридичну

особу, не має права захищати інтереси одного із засновників, якщо вони суперечать спільним інтересам.

Порушення принципу уникнення конфлікту інтересів є підставою для дисциплінарної відповідальності адвоката за ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1]. Часто адвокати приховують наявність конфлікту, що особливо небезпечно у справах із груповими обвинуваченими, де така поведінка може вплинути на оцінку доказів і рішення суду. Види дисциплінарних стягнень визначені у ст. 35 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: попередження, зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року, а також позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України. Дисциплінарну відповідальність можна застосувати протягом одного року з дня вчинення дисциплінарного проступку.

Дослідження проблематики конфлікту інтересів в адвокатській діяльності засвідчило її високу актуальність для розвитку української правової системи та становлення інституту адвокатури як гаранта прав і свобод людини. Проаналізовано законодавчі та нормативні підходи, зокрема ч. 1 ст. 4, ст. 34–35 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також практику застосування принципу уникнення конфлікту інтересів, зокрема рішення ВКДКА № Х-017/2019 та рекомендації Ради адвокатів України. Ефективне дотримання цього принципу є ключовим для забезпечення об'єктивності, неупередженості та високого рівня професійної етики адвоката. Встановлено основні категорії конфліктів інтересів: між адвокатом і клієнтом, між колишнім і теперішнім клієнтом, між поточними клієнтами та у зв'язку з обов'язками перед третіми особами.

Дослідження також виявило проблемні ситуації, зокрема при наданні допомоги посадовим особам або засновникам юридичних осіб, коли адвокат володіє конфіденційною інформацією, що потребує відмови від надання правової допомоги. Недотримання принципу уникнення конфлікту інтересів є підставою для дисциплінарної відповідальності за ст. 34–35 Закону, що включає попередження, зупинення права на заняття адвокатською діяльністю або позбавлення права з виключенням з Єдиного реєстру адвокатів.

Отже, результати дослідження підкреслюють необхідність системного підходу до регулювання конфлікту інтересів для зміцнення довіри до адвокатури та підвищення ефективності правозастосування.

Список використаної літератури

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
2. Charter of Core Principles of the European Legal Profession c. 4 (c); 2019. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf
3. ПАУ надала роз'яснення щодо уникнення конфлікту інтересів при наданні допомоги клієнтам з різним процесуальним статусом. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. 24.12.2019. URL: <https://unba.org.ua/news/5047-rau-nadala-rozysnennya-shodo-uniknennya-konfliktu-interesiv-pri-nadanni-dopomogi-klientam-z-riznim-procesual-nim-statusom.html>
4. Узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо конфлікту інтересів: Рішення ВКДКА № X-017/2019 04 жовтня 2019 року. URL: <https://vkdka.org/14637-2/>
5. Правила адвокатської етики : рішення Звітно-виборного з'їзду адвокатів України від 09.06.2017 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
6. Северин К. М. Принцип уникнення конфлікту інтересів в адвокатській діяльності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 201.4 № 10—1. Том 1. С. 151—154. URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc10-1/part_1/42.pdf

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Кухнюк Дмитро Володимирович**

Собко Є. В.

студентка 3-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВІДНОСИН АДВОКАТА З КЛІЄНТАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних реаліях війни інститут адвокатури в Україні функціонує в умовах підвищеного навантаження та глибоких трансформаційних процесів. Війна, як екстремальний соціально-політичний стан, змінює звичні умови взаємодії між адвокатом і клієнтом, породжує низку етичних, організаційних та правових викликів. Відносини між адвокатом і його клієнтом завжди ґрунтуються на довірі, професійній компетентності та дотриманні принципів конфіденційності. Однак у період воєнного стану ці відносини опиняються під загрозою у

Ніколаєнко М. О. Роль адвокатської етики в професійній діяльності адвоката	490
Олійник М. І. Проблемні аспекти дотримання принципу конфіденційності в адвокатській діяльності	493
Платонова О. А. Етичні аспекти визначення та сплати гонорару в адвокатській діяльності	497
Самойлова Ю. О. Професійна етика адвоката у протистоянні процесуальному тиску з боку сторони обвинувачення	499
Синицина В. Є. Актуальні питання дотримання межі між свободою вираження поглядів та порушення правил адвокатської етики	503
Скаблюк К. Ю. Конфлікт інтересів у адвокатській діяльності	506
Собко Є. В. Проблемні аспекти відносин адвоката з клієнтами в умовах воєнного стану	510
Стефанський М. А. Адвокатська етика як фактор формування довіри до системи правосуддя	513
Тарасенко М. Л. Дисциплінарна відповідальність адвоката у цифрову епоху: публікації у соцмережах та професійна репутація	517
Тарасова В. О. Етичні дилеми адвоката під час розгляду справ, які викликають суспільний резонанс	521
Храмченкова М. В. Професійна етика адвоката у цифрову епоху: використання онлайн-комунікацій та соціальних мереж	523
Чумак А. О. Використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності: етичні та правові аспекти	526
Шевелєва К. Ю. Використання соціальних мереж адвокатами: етичні межі публічної комунікації	529